

Finanskrisen har stor psykologisk betydning. Mennesker og markeder er drevet af frygt og panik. Og når mange forskellige kriser overlapper hinanden sætter det sine markante aftryk på menneskers tiltro og forventninger til fremtiden. Kommunikatøren har talt med hjerneforsker Jon Wegener fra CBS

FINANSKRISEN SOM PSYKOLOGISK FÆNOMEN

Af Jon Kiellberg

Vi står midt i en historisk epoke. En finanskrise, som vi vil huske tilbage på, som et afgørende moment i vores generation. Den nuværende finanskrise er en større krise end terrorangrebene den 11. september 2001, kartoffelkuren i 1980'erne og oliekriserne i 1970'erne, fordi krisen påvirker og vedrører alle mennesker. Kommunikatøren har spurgt Jon Wegener, som ud over at være hjerneforsker på CBS også har beskæftiget sig med aktiehandlere som konsulent, om hvad der har skabt frygt og panik blandt aktiemarkeder og mennesker i verden.

Når frygten bliver panik

- Hvis man som person sidder med en række aktier, som har tabt værdi, så har man både frygten for, når man

sælger dem, at kurserne går op igen. Men man har også frygten for, at hvis man ikke sælger aktierne, at de bliver ved med at falde. Problemet er, at det skaber usikkerhed, for man ved ikke, hvad fremtiden vil bringe. Så sker det, at man ikke får gjort noget, fordi man ikke kan beslutte sig. Falder kursen så længere ned, så er det, panikken kan indtræffe, siger Jon Wegener. - Mennesker er sådan indrettet, at når frygten og usikkerheden er der, så får man brug for at gøre noget. Det er ligesom dyr. Kommer der farlige rovdyr mod et andet dyr, så handler det om at få benene på nakken og komme væk. Derfor går vi i panik. Og panikhandlingen for aktiehandlere er at sælge alt, hvad man har uden at skele til, om der er nogen rationelle handlinger bag.

Det kan således, ifølge Jon Wegener, være en fordel, hvis man kun sælger lidt af sin aktiebeholdning. Men det er desværre sådan, at panikken får os til at sælge det hele. Og det er her, at krisen virkelig tager fat – når der er tilstrækkelig mange, der sælger alt, så aktiekurserne falder endnu hurtigere.

Vi er alle en del af krisen

Har den panik blandt aktiehandlere og -analytikere forplantet sig til forbrugerne?

- Det tror jeg bestemt, den har. For 100 år siden var det kun overklassen, der havde aktier. I dag er det et stort udsnit af den danske befolkning. Selv vores børneopsparinger kan blive investeret i aktier. Den formidling, som medierne har mellem de professionel-

– Mennesker er sådan indrettet, at når frygten og usikkerheden er der, så får man brug for at gøre noget, siger hjerneforsker Jon Wegener, der er tilknyttet MR-afdelingen på Hvidovre Hospital, hvor han som led i sin forskning udfører hjernescanninger.

“Det her er vores generations største krise”

le investorer i bankverdenen og de private investorer, har påvirket forbrugerne.

Mener du, at finanskrisen er blevet talt op i medierne?

- Det er svært at sige. Men det virker som om, selv den mindste historie, som har noget med finanskrisen eller økonomisk nedtur at gøre, er kommet frem. Hvis fx brugtvoغنpriserne falder en lille smule, eller der er lidt flere, der går konkurs, så bliver det blæst stort op. Mange historier bliver dækket ind under finanskrisen.

Aktiemarkedet og politikernes kommunikation til omverden

Hvordan har aktiemarkedet og banksektoren taklet kommunikationen til omverdenen?

- Når man som privat forbruger

hele tiden hører de professionelle aktiehandlere og politikere tale om frygt og panik på markederne, så kan det ikke undgå at påvirke forbrugerne en del. Det er gået op for selv det mindste barn, at der er finanskrisen. Vi bliver hele tiden bekræftet i krisen og dets betydning for almindelige borgere. Det kan på mange måder beskrives som en ond spiral. Dybest set så er det et psykologisk fænomen. Grunden til, at olieprisen er lav, er manglende tiltro til, at der skal bruges olie. Årsagen til, at bankerne ikke vil låne penge ud, er, at de ikke mener, at de kan få pengene hjem igen, da forbruget og boligpriserne er faldende samtidig med, at priserne og arbejdsløsheden er stigende. Så alt indikerer, at det kan være farligt at låne penge ud. Og når forbrugerne

så ikke kan låne penge, så bruger de heller ikke så mange penge. Og det driver markederne længere og længere ned.

Men hvor hurtig er den menneskelige hjerne i stand til at omstille sig? Tager det årevis at rette op på folks tillid til fx bankverdenen, boligmarkedet eller usikkerhed vedr. ledighed og forbrug?

- Vi er ved at bevæge os væk fra depressionen i retning af en accept af tingenes tilstand. Og det er et skridt på vejen til at komme i gang igen. Så er vi måske igen parate til optimistiske nyheder. Vi ved fra hjerneforskningen, at negative følelsesmæssige indtryk lagres langt bedre i hjernen end positive. Derfor tager det tid, før vi kan lægge de negative indtryk bag os. ■